

Innst. 64 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Dokument 8:5 S (2009–2010)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Per Sandberg, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Arne Sortevik om eventuell implementering av direktiv 2006/24/EF ("datalagringsdirektivet") i norsk lov

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at lover og/eller forskrifter som berører de prinsipielle spørsmål som EUs "datalagringsdirektiv" reiser, herunder personvernkomisjonens rapport, fremlegges for Stortinget til drøftelse i sin fulle bredde før implementering kan skje."

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Anne Marit Bjørnflaten, Susanne Bratli, Freddy de Ruiten, Gorm Kjernli, Magne Rømmetveit og Tone Merete Sønsterud, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen, Bård Hoksrud og Arne Sortevik, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Lars Myraune og Ingjerd Schou, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Janne Sjelmo Nordås, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Knut Arild Hareide, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene

Bård Hoksrud, Per Sandberg, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Arne Sortevik om eventuell implementering av direktiv 2006/24/EF ("datalagringsdirektivet") i norsk lov, Representantforslag 5 S (2009–2010).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen har signalisert at den tar sikte på at høringsnotat i saken skal sendes på høring før jul d.å. Det vil så bli lagt opp til en ordinær høringsrunde på tre måneder. Regjeringen vil deretter, etter en grundig gjennomgang av høringsbrevselsene, legge fram en anbefaling for Stortinget, med sikte på behandling før utgangen av 2010.

På denne bakgrunn ønsker flertallet å avvende Regjeringens behandling av saken og foreslår at saken vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Datalagringsdirektivet 2006/24/EF pålegger hvert enkelt land å lagre informasjon om tekstmeldinger (SMS), telefonsamtaler og internettrafikk i mellom 6 måneder og 2 år for hele befolkningen, og uten at det er noen mistanke om ulovlige forhold. Dette inkluderer informasjon om hvor du oppholdt deg når du ringte, sendte SMS eller surfet på nettet, og informasjon om hvem du kommuniserte med. Disse medlemmer påpeker at Norge allerede er en versting på personvern når det gjelder blant annet publisering av svært sensitive opplysninger om folks inntekt og formue, og at personvernet vil forverres ytterligere dersom direktivet innføres. Disse medlemmer mener at mange overvurderer direktivet når det gjelder mulighetene til å bekjempe kriminalitet, og at kriminelle lett vil kunne unngå overvåkingen direktivet medfører ved

hjelp av IP-telefoni, web-tunneling, webbaserte epostservere utenfor Europa og PET-nettverk.

Disse medlemmer viser til at tyske Bundeskriminalamt i 2007 anslo at datalagring bare ville øke oppklaringsprosenten i kriminalsaker fra 55 pst. til 55,006 pst. Disse medlemmer mener at prisen man betaler i forhold til redusert personvern er høy, og påpeker at et land som Storbritannia gir 653 offentlige instanser tilgang til dataene. Disse medlemmer vil også påpeke at president Heinz Kiefer i den paneuropeiske politiorganisasjonen EuroCOP i 2005 uttalte følgende om datalagringsdirektivet:

"The result would be that a vast effort is made with little more effect on criminals and terrorists than to slightly irritate them".

Disse medlemmer viser til at politiet allerede har vide fullmakter til å iverksette informasjonslagring ved berettiget mistanke om kriminalitet, blant annet for hendelser som ran, drap og forsvinninger.

Disse medlemmer viser at en enstemmig kommunal- og forvaltningskomité understreket viktigheten av personvern i Innst. S. nr. 156 (2008–2009) fra 19. februar 2009. Disse medlemmer vil særlig trekke frem følgende merknader:

"Komiteen mener debatten om personvern for ofte utelukkende har handlet om samfunnets behov for å beskytte seg mot kriminelle. For sjeldent debatteres det hvordan snokingen i, og registreringen av innbyggernes privatliv kan ha innvirkning på den enkeltes liv. Registrere rommer stadig mer, det er lett å krysskoble og registrene er sårbare for lekkasjer.

Komiteen mener det må være en grunnleggende rettighet enten å få lov til å reservere seg, eller som et minimum få beskjed når overvåkingen, kartleggingen og analyseringen foretas langt inne i den private sfære."

Disse medlemmer mener også at det er på sin plass å vise til merknadene fra en samlet komité i Innst. S. nr. 158 (2006–2007) fra transport- og kommunikasjonskomiteen om eit informasjonsamfunn for alle, som lyder som følger:

"Komiteen vil vise til Datatilsynets årsmelding for 2005 som peker på flere tydelige trender hvor personvernet enten står under et sterkt press eller er på vikende front. Dette gjelder områder som privat etterforskning, unngåelse av informasjonsplikten, internasjonal bekjempelse av kriminalitet og terror, press mot taushetsplikt og personvern knyttet til offentlige databaser og journalsystemer, gjenbruk og lagring av sensitive personopplysninger, publisering av personopplysninger på Internett og andre nye medier og bortfall av anonyme/sporløse alternativer.

Komiteen vil peke på at retten til å være anonym i utgangspunktet gjelder overalt, både på vegene, når man snakker i telefonen eller når man surfer på Internett."

Disse medlemmer viser til Personvernkomisjonens uttalelse om Datalagringsdirektivet, blant annet gjengitt i NOU 2009:1 "Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunn" der vi kan lese følgende:

"Vi kan ikke støtte innføring av direktivet uten at behovet for utvidet lagring er bedre dokumentert. Både politiets og andre nasjonale myndigheters behov for utvidet lagring og tilgang til trafikkdata i det omfang som er foreslått må derfor begrunnes bedre.

Personvernkomisjonens fokus er naturlig nok direktivets innvirkning på personvernet. Vi mener at datalagringsdirektivet setter både personvernet og ytringsfriheten på prøve. Dette vil gjelde selv om lagring av trafikkdata i henhold til direktivet ikke anses som kontinuerlig eller regelmessig overvåking av borgerne. Verdien av lagring må nemlig også veies opp mot effekter på frimodighet. Dette gjelder selv om formelle friheter ikke berøres, og selv om de registrerte data kun skal være tilgjengelige for politiet under regulerte forhold. Allerede vissheten av at noen kan lete seg fram til dine kontakter og dine bevegelser, både i det virkelige rommet og på Internett, kan være nok til å hemme borgere i utøvelsen av sine friheter til å samles, til å ytre seg og til å søke opplysninger. Dette er grunnleggende rettigheter i et demokrati, som kommer til uttrykk både i norsk lovgivning og i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK). Etter kommisjonens oppfatning vil innføring av direktivet kunne svekke opplevelsen av privatliv og privat kommunikasjon."

Disse medlemmer viser til at NOU 2009:1 ble avgitt til Fornyings- og administrasjonsdepartementet 13. januar 2009. Disse medlemmer viser til at Stortinget hvert eneste år behandler Datatilsynets og Personvernemndas årsmeldinger, og at Stortinget nå har en slik sak til behandling i form av Meld. St. 5 (2009–2010). Disse medlemmer mener at det er naturlig at Stortinget også får behandle NOU2009:1, for eksempel i form av en stortingsmelding om personvern.

Disse medlemmer mener at det stor forskjell på å overvåke noen i en situasjon der politiet har skjellig grunn til mistanke, og overvåking av samtlige borgere i landet. Disse medlemmer påpeker at Grunnloven også har slike proporsjonalitetshensyn, og viser til at Grunnloven § 102 lyder som følger:

"§ 102. Hus-Inkvisitioner maa ikke finde Sted, uden i kriminelle Tilfælde."

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen har signalisert at den tar sikte på at høringsnotat i saken skal sendes ut før jul 2009, og at Regjeringen deretter vil legge frem en anbefaling overfor Stortinget. Disse medlemmer påpeker at en slik fremgangsmåte ikke nødvendigvis vil ivareta problemstillingen disse medlemmer reiste i Dokument 8:5 S

(2009–2010). Disse medlemmer ønsker nemlig å få utredet hvordan Norge kan unngå å implementere direktivet uten å måtte bruke reservasjonsretten, og er villige til å bruke EØS-avtalens reservasjonsrett dersom det blir nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at lover og/eller forskrifter som berører de prinsipielle spørsmål som EUs "datalagringsdirektiv" reiser, herunder Personvernkommissjonens rapport, fremlegges for Stortinget til drøftelse i sin fulle bredde før implementering kan skje."

Komiteens medlemmer fra Høyre vil understreke nødvendigheten av en bred høring slik at både personvern vurderinger og kriminalitetshensyn blir grundig belyst. Videre er det nødvendig at internasjonale erfaringer belyses og vurderes, samt gis en oversiktlig status. Disse medlemmer ber Regjeringen synliggjøre hvordan Regjeringen vil håndtere saken og tidsplan for denne.

Disse medlemmer vil vise til at Høyre avventer svar på brev sendt fra partileder Erna Solberg "Vedrørende Stortingets behandling av datalagringsdirektiv", datert 13. november 2009 til statsministeren.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at en implementering av EUs datalagringsdirektiv vil få konsekvenser for den grunnleggende retten til å kommunisere anonymt. Dette medlem er bekymret for at en eventuell implementering av direktivet vil gripe inn i både ytringsfriheten og personvernet. Dette medlem mener Regjeringen må legge fram en egen sak om de prinsipielle spørsmål som EUs "datalagringsdirektiv" reiser.

Dette medlem støtter representantforslaget.

Dette medlem mener det trengs en grundig gjennomgang av problemstillingene, herunder spørsmål knyttet til politiets behov for hensiktsmessige virkemidler. Dette medlem viser til at politiet i dag får tilgang til trafikkdata fordi teletilbydere lagrer opplysningene for kommunikasjons- og faktureringsformål. Politiets tilgang til opplysninger er regulert i ulike regler og gjennom praksis fra Post- og teletilsynet. Dette medlem peker på at dette regelverket er uoversiktlig og vanskelig tilgjengelig for borgerne. Videre ser man nå en utvikling i teleoperatørens faktureringsrutiner som kan føre til at politiet mister denne tilgangen til trafikkdata som de til nå har hatt. Som en følge av den teknologiske utviklingen, går teletilbyderne fra å fakturere for

bruk (som fordrer lagring av trafikkdata) til å fakturere for tilgang. Dermed har tilbyderne ikke behov for å lagre trafikkdata. Dette medlem peker på at en slik utvikling gjør at politiet vil miste verdifull informasjon. Dette medlem peker på at Personvernkommissjonen etterlyser en grundig utredning av behovet for et regelverk som sikrer politiets arbeidsmetoder. Dette medlem viser samtidig til at Personvernkommissjonen går imot implementering av direktivet, blant annet ut fra overordnede personvern- og ytringsfrihetshensyn. Dette medlem støtter Personvernkommissjonens anbefaling. Dette medlem mener datalagringsdirektivet ser ut til å være et uforholdsmessig tiltak, som bryter med rettigheter i et demokrati, slik det kommer til uttrykk både i norsk lovgivning og i Den europeiske menneskerettskonvensjon. Dette medlem mener Norge i denne saken må bruke reservasjonsretten om nødvendig.

Dette medlem peker på at det er svært uklart hvilken sikkerhet man har for at de opplysningene som lagres ikke blir misbrukt. Mye tyder på at mange organisasjoner ikke har fullgode mekanismer for sikring av trafikkdata mot uautorisert spredning. Dette medlem mener det kan være en trussel mot sikkerheten at tilbydere pålegges å lagre store mengder data på vegne av myndighetene, og at manglende egeninteresse i lagring av opplysningene til dette formålet kan gå ut over sikkerheten. Dette medlem viser til at Tele 2, våren og sommeren 2007, lot kredittopplysninger om et sekssifret antall personer tilflytte uvedkommende. Dette medlem viser til at en enda større skandale fant sted i Storbritannia høsten 2007, hvor to ukrypterte disketter med personopplysninger vedrørende alle familier i Storbritannia med barn under 16 år kom på avveie.

Dette medlem viser til at direktivet kan være i strid med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 8, som omhandler retten til personvern, spesielt bestemmelsen om at inngrep i privatlivet skal være forholdsmessige.

Dette medlem viser til at Datatilsynet er svært kritisk til direktivet og har karakterisert loven som "enda et skritt inn i overvåkningssamfunnet".

Dette medlem mener det er viktig med en tydelig og prinsipiell holdning til hvilke rammer som skal gjelde for et samfunn der informasjonsflyten i stadig større grad utfordrer enkeltindividets rett til privatliv og frihet fra statlig overvåking.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Stortinget ber Regjeringen om at lover og/eller forskrifter som berører de prinsipielle spørsmål som EUs "datalagringsdirektiv" reiser, herunder Person-

vernkomisjonens rapport, fremlegges for Stortinget til drøftelse i sin fulle bredde før implementering kan skje.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:5 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Per Sandberg, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godsken og Arne Sortevik om eventuell implementering av direktiv 2006/24/EF ("datalagringsdirektivet") i norsk lov – vedlegges protokollen.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 1. desember 2009

Knut Arild Hareide

leder

Anne Marit Bjørnflaten

ordfører